

SARJAKUVAA BASTIASSA

En ollut koskaan käynyt Korsikassa. Siellä on päättämättömiä sekä vuoria että kaunis Välimeri. Ja sarjakuvafestivaalit, tietysti. Halpa tarjous houkutti lähtemään, kun kerran jo olin Pariisissa. Sitäpaitsi, kun kerran kaikki kaveritkin...

Johanna Rojola

Bastia on mahdollottoman kaunis eikä yhtään liian siisti pikkukaupunki Korsikassa, tarkemmin sanottuna Korsikan maltillisen pohjoisosan hallinnollinen pääkaupunki, jota korsikalaiset itse pitävät sivistyneempänä kuin kapinallista etelää.

Bastian viidensien sarjakuvafestivaalien ohjelma vaikutti tarkemmalla tutkimisella kerrassaan mielenkiintoiselta, olihan siellä kahdeksan näyttelyä, peräti 30 vierasta ja kattava valikoima kutsuttujen taiteilijoiden tuotantoa myyntipöydillä.

Taiteilijat ja yleisö kohtasivat paneelikeskusteluissa ja erilaisissa työpajoissa, joita järjestettiin yhteistyössä koulujen kanssa. Oppilaat olivat valmistautuneet opettajiensa johdolla etukäteen. Koululaisryhmien käytössä oli myös multimediatapaja.

Uuden sarjakuvan hautomo

Kiinnostavin näyttelyistä oli Marc-Antoine Mathieun poppoon mestarillisesti rakentama näyttely uudesta sarjakuvasta. Lucie Lom -toimiston lähtökohtana on aina rakentaa näyttely tilan ehdoilla. Työhön todella paneudutaan: Mathieu ryhmineen viettää runsaasti aikaa paikan päällä suunnitellen paikan henkeen sopivia valoja, ääniä, ripustusta. Lopullisessa näyttelyssä eivät pääosassa ole vain kuivat originaalit, vaan töiden sisältö, tunnelma niinkuin Lucie Lom sen näkee. Uutta ranskalaista sarjakuvaa esiteltiin hautomossa: suuri sali oli pimennetty, kananmunanmuotoisten vitriimien sisältä tuleva valo vuoroin kirkastui, vuoroin himmeni huoneessa kuuluvan raskaan hengityksen tahtiin. Jotain uutta täällä oli kuoriutumassa! Huoneen takaosan kolmesta avoimesta ovesta oli näkymä käytävään, jossa vaihtuivat mustavalkoiset diat uuden sarjakuvan maailmasta. Kahdessa muussa, valmiita originaaleja esittelevässä huoneessa noudatettiin perinteisempää näyttelyripustusta. Jokaisella taiteilijalla oli oma kennonsa, jossa oli skissejä ja luonnoskirjan lehtiä, serigrafioita ja pikku veistoksia, kuvituskuvia ja ties mitä. Taiteilijat olivat jotakuinkin samoja kuin Jangvassa kaksi vuotta sitten nähdyssä näyttelyssä.

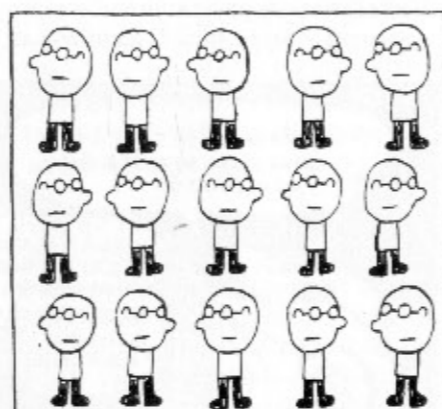
Tästä ei näyttelyarkkitehtuuri parane, niinkuin Mathieun toimiston rakentamia näyttelyitä vaikkapa Angoulêmeassa nähneet tietävät. Vaan milloin saadaan mies Suomeen? Ainahan voi toivoa...

Näyttelyn nuoret tekijät muodostivat myös enemmistön kutsuvieraista: Jean-Christophe Menu, David B. ja Killoffer Associationista, Pakito Bolino ja Caro-

line Sury Dernier Cristä, Yvan Alagbé Amokista, Thierry Van Hasselt ja Dominique Goblet belgialaisesta Frigo-ryhmästä, viime syksyn Helsingin vieras Thomas Ott, Jochen Gerner, Blutch, Placid, italialainen Stefano Ricci, saksalainen Martin Tom Dieck, "Belgian Tilisa" Jose Parrondo.

Osa festivaalin grand old man'eista on myös lähellä näitä uusia ryhmiä: Jose Munoz, jonka kirja julkaistiin vastikään Amokin uudessa Feu-kokoelmassa, Baudoin siirtyi Futuropoliksen kaaduttua Associationiin, Willem taas kuuluu Ranskan tämän hetken ehkä tylykkäimmän kustantamon Corneliuksen talliin. Virta käy nykyisin molempiin suuntiin.

Ranskassa on uutta ja ennenkuulumatonta, että taiteilijat voivat työskennellä samaan aikaan usealle kustantamolle, isolle pahalle kaupalliselle yhtä hyvin

Suite à une erreur de dosage lors d'une de ses expériences, le professeur Fluor se retrouve multiplié par quinze.

kuin pienelle kokeelliselle taiteelliselle. Mutta sehän on vain tervettä. Sen sijaan en tiedä mitä pitäisi ajatella perinteisten kustantamojen "heräämisestä" vaihtoehtosarjakuvaan: niillä on kaikilla nyt oma pienen formaatin mustavalkoinen sarjansa. Taso vain on epätasainen: Humanoides Associes'in helmenä on kauniisti painettu versio kanadalaisen Sethin Paalookavillestä, Adrian Tominen Optic Nerve on Delcourtin löytö. Sääli vain, ettei sarjojen ranskalaisilta tekijöiltä ole vaadittu samaa laatua ja sisältöä.

Angoulêmeassa suuren talon kustannustoimittajan suusta kuulua: "pienkustantamot on tehneet ton kirjamaisuuden, pienen formaatin, mustavalkoisuuden ja mutkikkaan kerronnan muodikkaaksi, kaikki me yritetään nyt sitä." Mutkikkaan kerronnan?!? Tyyppi oli missannut sisällön täysin! Senkö siitä saa, kun lukee vain sarjakuvia päivät pitkät? Kaikki mikä ei lopu gagiin tuntuu vaikealta. Pari vuotta sitten epätoivoiset suuret kustantajat julkaisivat kaikki mangaa. Uusi sarjakuva ei kuitenkaan ole uusi manga. Todellisia lahjakkuuksia on alalla yhä vähän, eikä se, että tarinat painetaan mustavalkoisina pienempään formaattiin, tuo niihin sisältöä.

"Association Egyptissä": neljän taiteilijan kiistanalaiset näkökulmat Egyptistä

Ranska-Egypti -juhlavuoden kunniaksi AFAA eli Ranskan ulkoministeriön taidetoimisto pyysi Associationilta tilaustyön: neljä sarjakuvataiteilijaa lähetettiin neljään eri kaupunkiin, joista heidän piti tehdä 15 sivun pituinen dokumentti. Golo, joka asuu Kairossa, kertoi kaupungistaan, Edmond Baudoin lähe-

J.C. Menu, David B., Golo ja Baudoin. Kuva © Zab

PARIISI 7. huhtikuuta (AFP) - Association, riippumaton yhdistyspohjainen sarjakuvakustantamo, on julkaissut albumin "L'Association en Egypte", jossa neljä taiteilijaa luo hyvin omaperäisen ja kiistanalaisen kuvan Egyptistä oleskeltuaan maan eri kaupungeissa kesäkuun ja marraskuun 1997 välisenä aikana.

Taiteilijoidensa luovuudesta ja poliittisuudesta tunnettu Association on viime vuosina noussut suurten kustantajien joukkoon nimekkäine taiteilijoineen ja eri festivaaleilta kasautuneine palkintoineen. (suom. kirjoittajan)

vaavat Egyptiä, josta unelmat ovat kaukana. Baudoin näki Aleksandriassa kurjuutta ja järkyttyi naisten ympärileikkauksesta, David B. kohtasi Siwassa ystävällisyyttä mutta myös suvaitsemattomuutta ja näki vilaukselta haamuiksi hunutettuja naisia. Menu puolestaan saapui Luxoriin vain päivä 68 turistin hengen vaatimien attentaatin jälkeen. Lopputulos oli kuitenkin liikaa - ei egyptiläisille, vaan ranskalaisille viranomaisille! AFAA vetäytyi projektista. Association ilmoitti kuitenkin julkaisevansa albumin joka tapauksessa. Lopulta Association sai pitää tuotantotuen, vaikka AFAAn merkkiä ei kirjaan saanut painaa. Tapahtumaketju ylitti Ranskan tietotoimisto AFP:n uutiskynnyksen. Leh-

tettiin Aleksandriaan, David B. maan länsiosaan Siwan keitaalle ja Jean-Christophe Menu, Associationin perustaja ja egyptologin poika, Luksooriin.

Jos Golon tarina onkin kävelymatkan muotoon puettu rakkaudentunnustus Kairolle, muut kolme ku-

distö reagoi tarinaan hanakasti aina Sveitsiä myöten: "Ranskalaiset viranomaiset häpeävät omaa kulttuuriaan!" Jossain virallisella tasolla mietitään nyt varmaan, mitä sarjakuvalla on tapahtunut, eikö se olekaan enää harmitonta, lapsillekin sopivaa viihdettä...

Näyttelyitä joka lähtöön

Paperisankarittaria esittelevä näyttely oli sitten perinteisempi "originaaleja kehyksissä seinillä" -näyttely. Esillä oli Brétecherin kauhea teini Agrippina, Annie Goetzingerin eri kausien daameja, Munozin ylväs punikki Sophie ja sitten lauma minulta toisiinsa sekoittuvia äijä (Ferrandez, Vink, Servais, Juillard), joista ainoa ällistyksen aihe oli, miten heppoisilla tekosyillä voi naispuolisen "sankarittaren" piirtää otollisista kulumista alasti joka kolmannelle sivulle. Tarpeetonta erotiikkaa. Tällainen sarjakuva on suunnattoman suosittua, sitä käännetään jopa suomeksi. Ja jos joku vielä sanoo lukevansa näitä juonen vuoksi, niin minä ostan sanakirjoja kuvien takia!

Willemin 57-vuotissyntymäpäivä osui Bastiaan ja sitähan piti tietysti juhlaa. Kaunis kakku oli leivottu ja kynttilät sammutettiin yhdellä puhalluksella. Sitten laulettiin "Joyeux anniversaire", ainakin ranskaksi, ruotsiksi, englanniksi ja saksaksi... Willemin pääasiassa vasemmis-

tolaisessa Libération-sanomalehdessä ja satiirisessa Charlie Hebdoissa julkaistu- ja teräviä poliittisia pilakuvia esiteltiin omassa näyttelyssään. Paneelikeskustelussa Willemiltä kysyttiin, miten olikin, että Libération julkaisi aina vaalien alla etusivunaan suurennoksia Willem'in sivalluksista. Vaatimaton herra vastasi "en tiedä" ja tarkemmin tivattaessa arveli "he eivät löydä mitään sopivaa". Sopivaa ei ehkä ole oikea sana kuvaamaan näitä piirroksia: yksi parhaista oli Charlie Hebdo keskiaukeamana ilmestynyt "Kuinka selvitä hengissä 20:stä vuosisadasta": siinä armas vuosisatamme esitettiin keskitysleirien, massamurhien, gulagien, nälänhätien ja kansanmurhien verisenä sokkelona. Mutta jotenkin Willem onnistuu aina naurattamaan...

Lastensarjakuvaa -otsikon alla oli kaksi näyttelyä: Edith, Basil ja Victoria esitteli suomeksikin ilmestyneen Basil ja Victorian piirtäjän Edith Gratteryn töitä, sarjakuvaoriginaalien lisäksi kuvituskuvia. Yannin käsikirjoittama Basil ja Victoria toi tekijöilleen Alph'Artin Angoulemesta 1993. Lisäksi esiteltiin vuosisadan alusta mestarillisen piirtäjän Benjamin Rabierin eläinkuvia.

Francois Boucq'n Kannibaalikoulu oli rakennettu vanhaan junanvaunuun, joka oli kiinnitetty Bastiasta Ajaccioon liikennöivään junaan. Vandaalinkestävät vitriinit olivat siis selviö. Boucq oli ajan-kohtainen saatuaan juuri julkistetun Angoulemen Grand Prixin. Ettei vain olisi vispilänkauppaa festivaalien välillä; vetihän Angoulemen sarjakuvamuseon johtaja Thierry Groensteen pikku festivaalin paneelikeskusteluista.

Mistä puhumme kun puhumme paneelikeskusteluista

Groensteen oli perehtynyt aiheisiinsa ja osasi johdatella paikoin festivaaliväsyneet paneelikeskustelut kiinnostaville urille. Puhetta riitti korkealentoisista aiheista kuten "Voiko maailman rajata ruutuun?" (matkakuvauksia sarjakuvina) tai "Kuuluuko elämäni minulle?" (omaelämäkerrallisuudesta). Groensteen sanoi tulleen Bastiaan ensimmäisen kerran kaksi vuotta sitten tutkimaan yhteistyömahdollisuuksia ja ihastuneensa paikkaan niin että viettää siellä nyt joka festivaalin päälle kevätlomansa. Hän kysyi, tarvitaanko Helsingissä festivaalidebatin vetäjiä, mutta naurusta päätellen se oli vitsi.

Tietyissä piireissä keskusteltiin kyllä enemmän bordeauxlaisen Bédélire-sarjakuvakaupan tyttöjen tempauksesta: sarjakuvan kauneimmat miehet on valittu! Ensimmäisenä uutista riensi julistamaan Blutch, jolla oli kunnia sijoittua kolmen parhaan joukkoon. Komeinmaksi oli valittu Thomas Ott, ja täytyy sanoa, että vaikka sarjakuva on niinkin miesvaltainen ala, niin valinnanvaraa voisi olla enemmänkin. Me sitten tyttöjen kanssa ruodittiin näitä valintoja suureen ääneen ja todettiin, että lista oli kaukana kaikenkattavasta...

Sarjakuva on vain kulttuuria

Kulttuurikeskus Una Voltassa järjestetään monenlaisia tapahtumia pitkin vuotta: sarjakuvan jälkeen oli tulossa nykytanssia. Ehkä ohjelman raikkouden salaisuus oli järjestäjien tietty etäisyys sarjakuvan sisäpiiristä? Una Volta -kulttuurikeskuksen työntekijöille sarjakuvafestivaali on "vain" yksi kulttuuritapahtuma muiden joukossa. Siihen paneudutaan samalla perusteellisuudella. Festivaalin johtaja Dominique Voynet kertoi, että ei itse ole mikään hilliton sarjakuvafriikki. Voynet uskoo, että yleisölle voi näyttää vaativiakin juttuja, "vaikeaa" teatteria, valokuvaa, miksei siis sarjakuvaakin. Miten terve ajatus tällä kohdeyhmämarkkinoinnin aikakaudella! Ainakin yleisömäärien perusteella myös toimiva.

Voynetin kunnianhimoinen pyrkimys on luoda esteettisesti korkeatasoisia näyttelyitä. Siinä oli kyllä onnistuttakin keskimääräistä paremmin.

Suuren kutsuvierasjoukon enemmistö

tö oli nuoria tekijöitä. Voynet kertoi valintaperusteeksi järjestäjien oman maun. Näin suuri vierasmäärä on mahdollinen suuren julkisen tuen ansiosta. Ranskassa ilmeisesti halutaan pitää syrjäseudut asuttuina tai ainakin korsikalaiset tyytyväisinä.

Sitä en uskaltanut kysyä, miten nainen oli konservatiivisessa Ranskassa päässyt sarjakuvafestivaalin johtajattareksi!

Ja meillä kaikilla oli niin mukavaa...

Yleinen mielipide oli, että Bastia kipusi festivaalien parhaimmista, Luzernin ja Helsingin (!) rinnalle ellei ohi. Sellaisia jättitapahtumia kuin Angouleme tai Hampuri ei lasketa, siellä ollaan vain tekemässä bisnestä, ei siellä synny/ehdi/löydä kunnon kohtaamisia. Osansa oli pienen kauniin kaupungin ilmapiirillä; jospa vain vielä sää olisi suostunut, en ollut ainoa joka sai tuliaisiksi meren ääreltä flunssan. Oli kummallista olla ranskaa puhuvassa paikassa, jossa on halpaa, ihmiset ovat ystävällisiä ja palvelu kohteliasta! Turistisesonki alkaa kuulemma vasta heinäkuussa. Minä tiedän missä vietän kevätlomani.

Bastian sarjakuvafestivaalit järjestetään huhtikuun ensimmäisenä viikonloppuna. Yhteystiedot: BD à Bastia, Centre Culturel "Una Volta", Rue César-Campinchi, F-20200 Bastia, Ranska.

J.C. Menu ja Zab. Kuva © J.C. Menu